

A Szerzői Jogi Szakértő Testület szakvéleményei

Drámafordítói pályázattal összefüggő szerzői jogi kérdések

Ügyszám: SZJSZT 10/2002

A megkereső által feltett kérdés:

Megfelelő megoldás-e az ifjú pályázóktól ún. elvi engedély bekérése?

Az eljáró tanács válasza:

A megkereső által bevezetésre tervezett drámafordítói ösztöndíj alapját származékos mű – drámai mű műfordítása – alkotná. Szerzői jogi szempontból három jogi tényezőt kell figyelembe venni:

- a fordítás tárgyát képező eredeti mű szerzőjének,
- a műfordítás szerzőjének és
- a pályadíjkiíró fél által megszerezhető szerzői jogok egymáshoz kapcsolódó jogviszonyát.

a) A pályázat kiinduló pontja meglévő drámai mű műfordítása. Tekintettel arra, hogy a pályázat célja műfordítás elkészítése, első lépésként azt kell megvizsgálni, hogy a fordítandó mű szerzői jogi védelem alatt áll-e. A szerző halálát követő év január 1-től számított 70 év elteltével a szerzői jogi védelem megszűnik. Néhány országban ettől eltérő, rövidebb idő is található. A védelem fennállása esetén a szerző – adott esetben a jogtulajdonos, például kiadó – engedélye szükséges a fordításhoz. A fordítás engedélyezését a szerző feltételekhez kötheti, e feltételek hatással lehetnek a fordító és a műfordítás jogi helyzetére is. A szerző kikötheti, hogy a műfordítás, pl. milyen körben, milyen módon kerülhet felhasználásra, meghatározhatja a díjazást, stb. A műfordító csak akkor jár el jogszerűen, ha ezekben a kérdésekben az eredeti mű szerzőjével megállapodik. Természetesen nincs jogi akadálya annak sem, hogy az eredeti mű szerzője a fordítási engedélyben minden korlátozás nélkül járuljon hozzá a felhasználáshoz.

A műfordítás további lépéseit a fentiek korlátozhatják. Amennyiben az eredeti mű szerzője csak a fordításra ad engedélyt, minden egyéb további felhasználáshoz az ő engedélye szükséges. Indokolt az is, hogy a fordításra adott engedély egyben rögzítse azt, hogy az engedély a nyilvánosságra-hozatalra is kiterjed-e. Az eredeti szerző által adott engedély nem elvi engedély, és az előzőek szerint az eredeti mű szerzője határozza meg, hogy milyen feltételek mellett ad fordítási engedélyt.

Az eljáró tanács rámutat arra is, hogy a felhasználási engedély – így a fordítási engedély – megadása nem a felhasználáshoz, hanem a felhasználási jog engedélyezéséhez kapcsolódik.

b) A származékos mű, a műfordítás szerzője tehát csak a) pontban említett engedély birtokában készítheti el a pályaművet. A pályázati kiírásban, a pályázati feltételekben foglaltak figyelembevételével.

Elkerülhetetlen, hogy a pályázó és a pályázat kiírója között olyan szerzői jogilag értékelhető írásbeli megállapodás jöjjön létre, mely a felek jogait és kötelességeit egyértelműen szabályozza, tehát többek között azt, hogy a pályázat kiíró szerez-e és milyen szerzői jogokat a pályázatra benyújtott művekkel kapcsolatban.

c) A pályázati feltételek kitérhetnek arra, hogy a pályázatot kiíró fél jogot szerez, – pl. többszörözésre, terjesztésre, nyilvános előadásra vagy nyilvánossághoz közvetítésre, stb. – a pályázatra benyújtott művel kapcsolatban. De addig, amíg ez csak egyoldalú akaratnyilvánítás a kiíró részéről, szerzői jogilag a pályázót nem kötelezi. Amennyiben a pályázat kiíró ilyen felhasználási jogok megszerzését óhajtja, a pályázóval olyan kétoldalú megállapodást kell kötnie, amely szerzői jogi értelmében felhasználási szerződésnek tekinthető. /Ld. Szjt. 16. § (1) bekezdés./ A pályázó a szerződés, illetőleg az azt helyettesítő kötelezettség aláírásakor természetesen az eredeti mű szerzőjével létrejött megállapodás kereteit köteles figyelembe venni.

Jogilag nincs akadálya annak, hogy a pályázó az eredeti mű szerzőjétől olyan engedélyt kérjen, mely hozzájárul a mű vagyoni előnnyel nem járó átdolgozásához, a szerzők többsége esetében ez azonban nem valószínű.

Mint fent rámutattunk, a szerzőt a felhasználásra adott engedély fejében illeti meg a díjazás /Szjt. 16. § (4) bekezdés/. Ugyanezen rendelkezés alapján a díjazásnak a felhasználáshoz kapcsolódó bevétellel kell arányban állnia, de a díj nagyságában és a fizetés módozataiban a felek szabadon állapodnak meg. Felhasználás hiányában azonban bevétel nem jelentkezik. Ebben az esetben figyelembe kell venni, hogy az említett Szjt. 16. § (4) bekezdés értelmében a szerző a díjazásról csak kifejezett nyilatkozat alapján mondhat le.

Összegzés:

- nincs akadálya annak, hogy a pályázó az eredeti mű szerzőjétől, kizárólag csak fordításra vonatkozó engedélyt kapjon;
- a fordítás minden más irányú felhasználása az eredeti mű szerzője által adott kereteken belül történhet;
- a pályázó írásban nyilatkozzék, hogy a fordításhoz és esetleg más felhasználáshoz az eredeti mű szerzőjének írásbeli engedélyével rendelkezik;
- a pályázat kiírója a pályázatban meghatározott és a fordító által aláírt pályázat szövegében megadott keretekben jogosult a mű felhasználására.

Budapest, 2002. május 13.

dr. Vékás Gusztáv
a tanács elnöke

dr. Pálos György
a tanács előadó tagja

dr. Kiss Zoltán
a tanács szavazó tagja